

**ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLER İÇİN
SUNULAN EVDE EĞİTİM HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**EVALUATION OF HOME EDUCATION SERVICES PROVIDED FOR
INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS ACCORDING TO TEACHER OPINIONS**

Dr. Cennet ERDOĞMUŞ ZORVER
Dursun UÇAN
İlkay Elif ÖZALP

Öz

6-12 yaş grubunda özel gereksinimlerinden dolayı örgün eğitime devam edemeyen ve evde eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrencilere evde eğitim veren öğretmenlerin görüşlerinin alındığı bu araştırmanın amacı; evde eğitim hizmetlerinin verimliliğinin artırılması için öneriler sunmaktır. Bu bağlamda Ankara Altındağ ilçesinde görev yapan 29 öğretmen ile görüşülmüş ve anket uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre evde eğitim hizmetlerinde teknik ve içerik olarak yeterlilikler olsa da; öğretmenlerin ulaşım ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması, eğitim materyallerin geliştirilmesi, online eğitim içeriklerinin sunulması ve aile işbirliği gibi konularda düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Anahtar sözcükler: *Özel gereksinimli birey, evde eğitim hizmetleri, öğretmen görüşleri*

Abstract

It is seen that individuals in education and training age are obliged to continue formal education in many countries, although in different age ranges. It can be stated that compulsory formal education is important in terms of ensuring equal opportunities in education. Home education services are provided to meet the educational needs of individuals with special needs who are in the age of compulsory education and cannot continue formal education.

Isenberg (2007) stated that a large number of students receive home education due to physical, mental, health, behavioral problems and other special needs. MoNE (2006), compulsory education for individuals who need special education; Refers to the education and

training process that starts in the preschool education period and includes the duration of secondary education (MEB, 2010).

In order to improve the quality of home education, teachers who provide home education services were interviewed and the current situation, problems and suggestions regarding the services provided are presented in this article. Based on the findings of the article, an online learning portal was prepared to improve the quality of home education services.

The research group consists of 29 teachers, 20 women and 9 men, with an average age of 47.5, providing home education services in Altındağ district. The survey prepared by the researchers within the scope of the research consists of two parts. In the first part, personal information of the participants such as age, gender, experience were asked. In the second part, closed-ended questions answered as "yes, no and partially" regarding the evaluation of the home education process were asked.

The suitability of the training environment to the educational activities and the suitability of the training to the curriculum were specified by the participants. Problems experienced by students during education; When fatigue, health conditions and attention span are evaluated as lack of behavior / hyperactivity and motivation to learn, as stated in the literature (Cook, Bennett, Lane, and Mataras, 2013; Delenay, 2014; Feldman, 2014; Orhan and Genç 2017; Stoudt, 2012 ; Sesame, Demir, & Şahin, 2019), findings similar to the difficulties experienced by individuals with special needs were obtained.

The participants stated that they did not encounter any problems from their family members during the training. It can be said that variables such as participants' home education experiences, students' level and types of disabilities, and the family's sociocultural structure reveal different research results. When the technical and content knowledge of the participants about home education services are evaluated; They stated that they had sufficient information on the subjects such as planning weekly course hours and duration, and which courses they were responsible for.

This research was carried out within the scope of Erasmus + "Supporting the Education of Students with Disabilities at Homeschooling-SESHOME" project to provide support in learning through research, needs analysis and education programs for students with disabilities who are trained at home. The teachers who provided home education services, whose opinions were taken, made suggestions to increase the quality of the services provided.

In order to develop the educational services offered at home in Turkey considering the findings presented in this study; MoNe and DG for Special Education and Guidance can make arrangements.

Keywords: *Individuals with special needs, home education services, teacher opinions*

GİRİŞ

Eğitim öğretim çağındaki bireylerin, örgün eğitime devam etmeleri çoğu Dünya ülkelerinde farklı yaş aralığında olsa da zorunlu olduğu görülmektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması açısından zorunlu örgün eğitiminin önemli olduğu ifade edilebilir. Zorunlu eğitim çağında olup örgün eğitime devam edemeyen özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için evde eğitim hizmetleri sunulmaktadır.

Isenberg (2007), çok sayıda öğrencinin fiziksel, zihinsel, sağlık, davranış sorunları ve diğer özel gereksinimler sebebiyle evde eğitim aldıklarını ifade etmiştir. Toplumda doğuştan ya da herhangi bir hastalık ya da kaza sonucu ortaya çıkan engeli olan bireylerin eğitimi sosyal devlet anlayışı çerçevesinde önem kazanmaktadır (Kara, 2017). Özel eğitime ihtiyacı olan birey çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak tanımlanır (MEB, 2006).

Alan yazın incelendiğinde özel gereksinimli bireyler için evde eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesine ilişkin hem aile hem de öğretmen açısından araştırmalar mevcuttur. Pavlides (2004), Cheng, Tuchman ve Wolf (2016) evde eğitimin engelli öğrencilere hizmet etmek için potansiyel olarak yararlı bir seçenek olduğunu sunmuşlardır. Bartnikowska ve Antoszewska (2017) ile Battalova (2017), evde eğitim hizmetlerinin sınırlıkları olsa da okullaşma için önemli olduğunu vurgulamıştır.

Stoudt (2012), Cook, Bennett, Lane, ve Mataras (2013) ve Delenay (2014) evde eğitim gören ailelerin özellikleri ve engelli çocukların ebeveynlerinin karşılaştıkları sorunları incelemişlerdir. Çocukların akademik olarak gelişirken sosyalleşmelerinin sınırlandığını söylemişlerdir. Chu (2014), evde eğitim gören özel gereksinimli Çin kökenli Amerikalı çocukların ebeveyn-öğretmen ilişkilerini ve eğitimin güçlüklerini incelemiştir. Beklentilerin farklılığı, iletişim engelleri, işbirliği ve etkili iletişim kurma gibi konuların önemine dikkat çekmiştir.

Epstein ve diğ. (1999), evde eğitim uygulamalarında; öğretmenlerin teknoloji kullanımının yanı sıra bazı ortak uygulamaları, engelli öğrenciler için ev ödevi ile ilgili ev-okul iletişimini iyileştirmede son derece etkili olarak algıladıklarını göstermiştir. Hurlbutt (2012) ile Simmons ve Campbell (2019), öğretmen ve veli görüşlerine göre evde eğitim alan özitimli çocukların akademik ve sosyal fırsatlardan yararlanamadıklarını ifade etmiştir. Feldman (2014), ebeveyn

görüşlerine göre evde eğitim gören fiziksel engelli öğrencilerin beden eğitimi derslerinden motor becerilerin gelişimi açısından oldukça yarar sağladıklarını ifade etmiştir. Aslan (2017) ise evde eğitim veren öğretmenlerin evde eğitim verirken eğitimin ev ortamında olması, öğrencinin sosyalleşmesinin kısıtlı olması veya engellenmesi, birebir eğitim nedeniyle öğrencinin sıkılması ve yorucu olması gibi güçlükler yaşadığını ortaya koymuştur.

Susam, Demir, ve Şahin (2019), sağlık durumlarının el vermemesi nedeniyle eğitimlerine evde veya hastanede devam eden öğrencilerin derslerinde görevli öğretmenlerin evde eğitim hizmeti hakkındaki görüşlerinin incelemişlerdir. Öğretmenler evde eğitim hizmetini değerlendirdiklerinde; teknolojiye ulaşmada sıkıntı yaşadıklarını, öğrencilerin tedavi sürecinde olmasından dolayı ders motivasyonunun olumsuz etkilendiğini, öğrencinin tedavisi için derse sık sık ara verilmesi ve görevlendirilen öğretmenlerin şartlarının iyileştirilmesi konularında da görüş bildirmişlerdir. Yıldırım ve diğ. (2015), evde eğitim alan öğrencilerin eğitim süreçlerinin değerlendirilmesini incelemişlerdir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenler genel olarak evde eğitim konusuna olumlu baktıklarını ancak öğretim konusunda bir takım eksiklerinin olduğunu bildirmektedirler.

Türkiye’de Evde Eğitim Hizmetleri

MEB (2006), özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için zorunlu öğrenim; okul öncesi eğitim döneminde başlayıp ortaöğretim süresini de kapsayan eğitim ve öğretim sürecini ifade eder. Evde Eğitim hizmeti 2010 tarihli “Evde ve Hastanede Eğitim Hizmetleri Yönergesi” ne göre şu şekilde tanımlanmıştır; zorunlu öğrenim çağındaki bireylerden sağlık problemi nedeniyle okul öncesi, ilköğretim veya özel eğitim programlarından herhangi birini uygulayan örgün eğitim kurumlarından doğrudan yararlanamayanlara eğitim hizmetlerinin evde sunulması esasına dayanan eğitimidir (MEB, 2010).

Özellikle Türkiye’de uygulanan evde eğitim hizmetlerinde çocuğun ihtiyacı olan becerilere yönelik esnek bir program uygulanmaktadır. Bu programın en öncelikli hedefi de var olan ihtiyaç ve farklılıklara çözüm bulabilmek ve öğrencinin ihtiyacı olan eğitimi sunabilmektir. Bu programlar öğrencinin temel ihtiyaçlarına göre uzmanlar (Türkiye’de Rehberlik ve Araştırma Merkezleri-RAM) tarafından belirlenmektedir. Programın uygulanması ve hangi yöntemlerin uygulanacağına çocuğun farklılıkları göz önüne alınarak eve gelen öğretmeni tarafından verilmektedir. En az dört ay süreyle örgün eğitim kurumundan doğrudan yararlanamayacak durumda olduğunu sağlık raporu ile belgelendiren özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler bu hizmetten yararlanabilir (MEB, 2010).

Evde eğitim hizmetinden yararlanan öğrencilere, kayıtlı bulunduğu okulda/kurumda uygulanan eğitim programlarının uygulanması esastır. Ancak Bireyselleştirilmiş Eğitim program (BEP) geliştirme birimince, bu programlara dayalı olarak öğrencilerin eğitim performanslarına göre, ihtiyaç duydukları alanlarda BEP hazırlanır. Susam, Demir, ve Şahin (2019), evde eğitim hizmetinin baş aktörü olan öğretmenlerin süreci doğrudan yönetmekle görevli olduklarını ve evde ya da hastanede öğrenciye birebir eğitim vermelerinin öğretmenleri bu konuda en önemli bilgi kaynağı haline getirdiğini ifade etmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı şu şekilde açıklanmıştır. Evde eğitimin kalitesini artırmak için Erasmus + programı kapsamındaki uluslararası “Evde Eğitim Gören Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitiminin Desteklenmesi (Supporting the Education of Students with Disabilities at Homeschooling-SESHOME)” isimli projede koordinatörlüğünü Türkiye’ nin üstlendiği, Slovenya, İtalya ve Polonya ortaklığında Seshome projesi çalışmaları 2018’den bu yana devam etmektedir. Projenin temel amacı 6-10 yaşlarında evde eğitim alan engelli öğrencilere araştırmalar, ihtiyaç analizi ve eğitim programları yoluyla öğrenmede destek olmaktır (SESHOME, 2018). Bu genel amaç doğrultusunda evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerle görüşülmüş ve verilen hizmetlere ilişkin mevcut durum, sorun ve öneriler bu makalede sunulmuştur. Makale bulgularına dayalı olarak online öğrenme portalı hazırlanarak evde eğitim hizmetlerinin kalitesi artırılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma tarama modeline göre düzenlenmiştir. Araştırma evde eğitim hizmeti sunan farklı branşlardaki öğretmenlerin görüşlerine dayalı olması nedeniyle betimsel bir özellik taşımaktadır.

Araştırma Grubu

Araştırma grubu Altındağ ilçesinde evde eğitim hizmeti sunan, yaş ortalaması 47,5 olan, 20 kadın, 9 erkek olmak üzere 29 öğretmenden oluşmaktadır. Ankete katılanların çoğunluğu, 6+ yıl ve 3, 4, 5 yıl ve evde eğitimde 1 yıldan daha az deneyime sahiptir. Ankete katılanların çoğu evde tek bir öğrenci yetiştirmiştir. İki katılımcı iki öğrenciyi, diğer iki katılımcı ise şimdiye kadar beş öğrenciyi eğitmiştir. Sadece bir katılımcı on iki öğrenciyi eğitmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında özel gereksinimli bireylere verilen evde eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından anket hazırlanmıştır. Bu anketin içeriği; Milli Eğitim Bakanlığı' nın 2006 yılında resmi gazetede yayınlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği" ile 2010 yılında tebliğler dergisinde yayınlanan "Evde ve Hastanede Eğitim Hizmetleri Yönergesi" nin içeriği ve "Evde Eğitim Gören Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitiminin Desteklenmesi-SESHOME,2018 Erasmus+" projesinin amaç ve hedefleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Bu bağlamda anketin içeriği özel gereksinimli bireylere sunulan evde eğitim hizmetinde; kullanılan materyallere ilişkin sorunlar, öğrencilerin yaşadığı sorunlar, aile üyelerinden kaynaklı yaşanan sorunlar, teknik ve içerik bilgisindeki sorunlar ve öğretmenlerin yaşadığı sorunlar başlıkları altında oluşturulmuştur. Anketi oluşturan sorulardan toplam puan elde edilmesine yönelik bir çalışma olmadığı için, anket hazırlama süreci, uzman ve öğretmen görüşleri alınarak (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007) sürdürülmüştür. Hazırlanan form; kapsam, ifade ve görünüş yönünden değerlendirilmesi amacıyla özel eğitim ile rehberlik ve psikolojik danışma alanında çalışan iki öğretim elemanın görüşü alınmıştır. Evde eğitim hizmetleri karar ve planlamasını gerçekleştiren MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan deneyimli iki psikolojik danışman ve üç özel eğitim öğretmenin görüşleri alınmıştır. Bunun yanı sıra SESHOME proje ekibinde görevli olan alanında uzman bir doktor psikolojik danışman ile bir bilişim teknolojileri öğretmenin görüşleri alınmıştır. Alınan görüş ve öneriler doğrultusunda anket formu tekrar düzenlenerek evde eğitim hizmeti sunan sekiz öğretmene uygulanmıştır. Gelen geri bildirimler ile ankete ilişkin son düzenlemeler yapılmış, anketin kapsam ve görünüş geçerliği çalışmaları tamamlanmıştır. Böylece anketin kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların yaş, cinsiyet, deneyim gibi kişisel bilgileri sorulmuştur. İkinci bölümde ise evde eğitim sürecinin değerlendirilmesine ilişkin "evet, hayır ve kısmen" şeklinde cevaplanan kapalı uçlu sorular sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 19.0 kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin betimsel istatistiklerin elde edilmesinin ardından, katılımcıların "Evet", "Hayır" ve "Kısmen" şeklinde işaretledikleri her

bir anket maddelerine verilen yanıtların frekansları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Anket maddeleri yukarıda sunulan sorun alanlarına göre gruplandırılarak tablolar oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların tümü “eğitim ortamının eğitim etkinlikleri için uygunluğu” sorusuna evet yanıtını vermiştir “Eğitim faaliyetleri müfredata uygun olarak planlanıyor mu?” sorusuna katılımcıların 24’ ü evet, 1’ i hayır ve 4’ ü kısmen şeklinde cevaplamışlardır.

Evde Eğitim Süresince Kullanılan Materyallere İlişkin Sorunlar

“Eğitim süresince çalışma materyalleriyle (kitap, defter, kurs materyali) sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna ilişkin bulgular aşağıda tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Materyallerine İlişkin Sorun Alanları

Sn	İfadeler	Evet	Hayır	Top
1	Sahip olduğum materyaller öğrencinin ihtiyacı için yeterli değil.	0	29	29
2	Materyaller sınıf müfredatıyla ilişkili değildir.	0	29	29
3	Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı, mevcut eğitim materyalleriyle eşleşmiyor.	0	29	29
4	Genelde, kullandığım kitaplardaki kopyaları / alıştırmaları / etkinlikleri yok.	1	28	29
5	Malzemelerin nereden alınacağını bilmiyorum.	0	29	29
6	Öğrencinin ailesinin maddi durumu, malzeme sağlamak için yeterli değildir.	0	29	29
7	Aile, eğitim materyallerini yeterince korumamaktadır.	1	28	29
8	Diğer: Kendi başıma materyal hazırlarım.	1	28	29

Tablo 1' e göre katılımcıların çoğunlukla çalışma materyalleriyle ilgili problemleri yoktur. Materyalleri kullandıkları kitaplara kopyalama imkânları vardır, aileler eğitim materyallerini yeterince korur ve öğrencinin ailesinin mali durumu materyal sağlamak için tamamen yeterlidir. Materyaller tamamen sınıf dersi müfredatıyla ilişkilendirilir ve katılımcılar materyallerin nereden alınacağını bilir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı, mevcut eğitim materyalleriyle eşleşir. Bir katılımcı ise diğer başlığı altında materyalleri kendinin hazırladığını ifade etmiştir.

Evde eğitim süresince öğrencilerin yaşadığı sorunlar

Öğrencilerin eğitim sırasında yaşadıkları sorunlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Evde Eğitim Süresince Öğrencilerin Yaşadığı Sorun Alanları

Sn	Sorunlar	Evet		Hayır		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
1	Ayrım yapmak	4	13,8	25	86	29	100
2	Motivasyon	2	6,9	27	93	29	100
3	Yorgunluk	7	24,1	22	76	29	100
4	Davranış / hiperaktivite	1	3,4	28	97	29	100
5	Aile üyeleri öğrenciyi rahatsız ediyor	0	0	29	100	29	100
6	Sağlık koşulları	13	44,8	16	55	29	100
7	Diğer*	1	3,4	28	97	29	100

Tablo 2' ye göre öğrencilerin eğitim sırasında yaşadıkları sorunlar yorgunluk, sağlık koşulları ve dikkati tutmaktır. Bu sorunların ardından davranış / hiperaktivite ve öğrenme motivasyonu eksikliği gelmektedir. Eğitim desteği sırasında öğrenciyi rahatsız eden aile üyeleriyle ilgili herhangi bir problem yaşamamaktadır.

Evde eğitim sırasında aile üyelerinden kaynaklı yaşanan sorunlar

Evde eğitim sırasında aile üyelerinden kaynaklı yaşanan sorunlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Evde Eğitim Süresince Aile Üyelerinden Kaynaklı Yaşanan Sorun Alanları

Sn	Sorunlar	Evet		Hayır		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
1	Sorumlu yetişkinlerin yokluğu	0	0	29	100	29	100
2	İşbirliği eksikliği	0	0	29	100	29	100
3	Eğitim faaliyetleri üzerinde aşırı kontrol	0	0	29	100	29	100
4	Eğitim sürecinde aile üyeleri eğitim alanına girip çıkıyor	1	3,4	28	96,6	29	100

Tablo 3'e göre neredeyse hiçbir katılımcı eğitim sırasında aile üyelerinden herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır. Eğitim sırasında sadece bir katılımcının aile üyelerinin eğitim alanına girip çıkmalarından kaynaklı bir sorunu vardır.

Evde eğitim süreci hakkında teknik ve içerik bilgisi

Katılımcılara evde eğitim süreci hakkında teknik ve içerik bilgisine sahip olma düzeyleri sorulmuş ve Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Evde Eğitim Sürecine İlişkin Teknik ve İçerik Bilgisine Sahip Olma Oranları

Sn	Sorular	Evet		Hayır		Kısmen		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%
1	Öğrencinin hangi derslerden sorumlu olduğunu biliyor musunuz?	26	89,7	1	3,4	2	6,8	29	100
2	Haftalık ders saatlerinin nasıl düzenlendiği hakkında bilginiz var mı?	25	86,2	2	6,9	2	6,9	29	100
3	Öğrenciye evde haftada kaç saat eğitim verildiğini biliyor musunuz?	26	89,7	1	3,4	2	6,9	29	100
4	Evde eğitim uygulamaları hakkında bilginiz var mı?	23	79,3	2	6,9	4	13,7	29	100
5	Evde eğitim uygulamaları hakkında daha fazla bilgiye mi ihtiyacınız var?	6	20,7	12	41	11	37,9	29	100
6	Evde eğitimin öğrencinin akademik gelişimine katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?	25	86,2	0	0	4	13,8	29	100

Tablo 4' e göre öğrencinin hangi derslerden sorumlu olduğunu bilme konusunda 26 katılımcı evet, 1 katılımcı hayır ve 2 katılımcı kısmen yanıtı vermiştir. Haftalık ders saatlerinin nasıl düzenlediğini bilme konusunda 25 katılımcı evet, 2 katılımcı hayır ve 2 katılımcı kısmen yanıtı vermiştir. Evde öğrenciye haftada kaç saat eğitim verildiğini bilme konusunda 26 katılımcı evet, 1 katılımcı hayır ve 2 katılımcı kısmen yanıtı vermiştir. Evde eğitim uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma konusunda 23 katılımcı evet, 2 katılımcı hayır ve 4 katılımcı kısmen yanıtı vermiştir. Evde eğitim uygulamaları hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyma konusunda 6 katılımcı evet, 12 katılımcı hayır ve 11 katılımcı kısmen yanıtı vermiştir. Evde eğitimin öğrencinin akademik gelişimine katkısı olduğunu düşünme konusunda 25 katılımcı evet, 0 katılımcı hayır ve 4 katılımcı kısmen yanıtı vermiştir.

Evde eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı sorunlar

Katılımcılara evde eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve Tablo 5’ te sunulmuştur.

Tablo 5. Evde Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunlar ve Dağılımları

Sn	Sorunlar	Evet		Hayır		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
1	Kısmi / Aile ile işbirliği yok	0	0	29	100	29	100
2	Kısmi / Öğrenci ile işbirliği yok	0	0	29	100	29	100
3	Kısmi / Okulla işbirliği yok	2	6,9	27	93	29	100
4	Öğrencinin sağlık koşullarına bağlı komplikasyonu	19	65,5	10	35	29	100
5	Eğitim faaliyetlerinin uygunluğunda karşılaşılan sorunlar ve aile istekleri ile zamanlama, okul istekleri ve öğrencinin sağlık durumu	8	27,6	21	72	29	100
7	Yetersiz eğitim materyali	4	13,8	25	86	29	100
8	Öğrencinin sağlık durumunda kişisel zorluklar	13	44,8	16	55	29	100
9	Aile ile ilgili zorluklar	0	0	29	100	29	100
10	Öğrencinin engellilik tipi ve sağlık durumu ile ilgili deneyimsizlik	2	6,9	27	93	29	100
11	Öğrenen hakkında sağlık sistemi profesyonelleri ile iletişim de zorluklar	2	6,9	27	93	29	100

Katılımcıların tümü aile ve öğrenci ile işbirliği kurma konusunda sorun yaşamadıklarını ifade ederken 2 katılımcı okul ile işbirliği kurma konusunda sorun yaşadığını belirtmiştir. öğrencinin sağlık koşullarından kaynaklanan komplikasyonlarla ilgili sorunlarla karşılaşmada konusunda 19 kişi evet 10 kişi ise hayır yanıtını vermiştir. Öğrencinin sağlık koşullarına bağlı komplikasyonu, eğitim faaliyetlerinin uygunluğunda karşılaşılan sorunlar ve aile istekleri ile zamanlama, okul istekleri ve öğrencinin sağlık durumu konusunda 8 kişi evet 21 kişi ise hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların yetersiz eğitim materyallerinden kaynaklı sorun yaşamaları

konusunda 4 kişi evet 25 kişi ise hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların öğrencinin sağlık durumuna ilişkin yaşadıkları kişisel zorluklar konusunda 13 kişi evet 16 kişi ise hayır yanıtını vermiştir. Aile ile ilgili zorluklara ilişkin katılımcıların tümü sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Son olarak öğrencinin engellilik tipi ve sağlık durumu ile ilgili deneyimsizlikten kaynaklanan sorunlara ilişkin katılımcılardan 2 kişi evet 27 kişi ise hayır yanıtını vermiştir.

Daha sağlıklı bir uygulama ve daha kullanışlı bir evde eğitim için öneriler

Katılımcılar evde eğitim konusunda şu önerilerde bulunmuşlardır. Ulaşım ücretinin ödenmesi, öğrenim ücretinin artırılması, kaynakların öğrencinin ihtiyaçlarına göre hazırlanması, engel alanına göre öğretmen rehberlerinin hazırlanması, öğretmenlerin güvenliğinin sağlanması, evde eğitim veren öğretmenlerden oluşan bir ağ kurulması, web portalı hazırlanması, rehberlik öğretmeni ve okul danışmanı ile işbirliğinin artırılması ve sertifikalı öğretmenler ile akredite programların hazırlanması.

TARTIŞMA

Bulgularda sunulan katılımcıların yanıtları alan yazın ile birlikte tartışılmış ve yorumlanmıştır. Eğitim ortamının eğitim faaliyetlerine uygunluğu ile verilen eğitimin müfredata uygunluğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Sunulan evde eğitim hizmetinin, MEB (2010,2006) özel eğitim evde eğitim hizmetlerine ilişkin yönetmelik ve yönergeler gereği düzenlenmiş olması, evde eğitim hizmetlerinin profesyonel bir şekilde verilmesini sağlamaktadır.

Öğrencilerin eğitim sırasında yaşadıkları sorunlar; yorgunluk, sağlık koşulları ve dikkati süresi, davranış / hiperaktivite ve öğrenme motivasyonu eksikliği olarak değerlendirildiğinde alan yazında da belirtildiği gibi (Cook, Bennett, Lane, ve Mataras, 2013; Delenay, 2014; Feldman, 2014; Orhan ve Genç 2017; Stoudt, 2012; Susam, Demir, ve Şahin, 2019), özel gereksinimli bireylerin yaşadığı güçlüklerle benzer bulgular elde edilmiştir.

Katılımcılar eğitim sırasında aile üyelerinden herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişler. Yıldırım ve diğ. (2015) evde eğitim alan özel gereksinimli bireylerle yaptıkları çalışmada öğrencileri gayretli, istekli, çalışkan; velileri de ilgili ve çok iyi görmektedirler. Diğer taraftan Chu (2014) ile Epstein ve diğ. (1999), evde eğitim süresince ebeveyn-öğretmen ilişkilerinde yaşanan güçlüklerden söz etmişlerdir. Katılımcıların evde eğitim deneyimleri, öğrencilerin engel düzey ve türleri, ailenin sosyokültürel yapısı gibi değişkenlerin farklı araştırma sonuçlarını ortaya çıkardığı söylenebilir.

Katılımcıların evde eğitim hizmetlerine ilişkin teknik ve içerik bilgisi değerlendirildiğinde; haftalık ders saatlerinin ve süresinin planlanması, hangi derslerden sorumlu oldukları gibi konularda yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. MEB (2010,2006) özel eğitim ve evde eğitim ile ilgili düzenlemeleri ayrıntılı olarak sunması katılımcıların evde eğitim ile ilgili teknik konularda sorun yaşamamalarını sağlamaktadır. Evde eğitim uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma konusunda da katılımcılar sorun yaşamadıklarını ifade etmişler ancak daha fazla bilgi ve içerikle eğitimin kalitesinin artacağını ifade etmişlerdir. Arslan (2015); Susam, Demir, ve Şahin (2019), Yıldırım ve diğ. (2015) yaptıkları araştırma bulgularının bir kısmı da bu sonuçları desteklemektedir. Katılımcılar evde eğitimin öğrencinin akademik gelişimine katkısı olduğunu alan yazına (Cheng, Tuchman ve Wolf, 2016; Pavlides, 2004 ve Yıldırım ve diğ. 2015)) paralel düşünmektedirler.

Evde eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı sorunlar ele alındığında ise katılımcılar aile ve öğrenci ile işbirliği kurma konusunda sorun yaşamadıklarını ifade ederken az sayıda katılımcı okul ile işbirliği kurma konusunda sorun yaşadığını belirtmiştir. Epstein ve diğ. (1999) çalışmasını destekler niteliktedir. Katılımcılar evde eğitim alan özel gereksinimli bireylerin sağlık durumundan ve materyal eksikliğinden kaynaklı yaşanan sorunlar dışında belirgin bir sorun belirtmemişlerdir. Alan yazını (Arslan, 2015; Susam, Demir, ve Şahin, 2019; Yıldırım ve diğ. 2015) destekler nitelikler bulgular elde edilmiştir.

Katılımcıların evde eğitim konusundaki önerileri incelendiğinde; ulaşım, öğretmenlerin güvenliğinin sağlanması ve ücret sıkıntılarından söz etmişlerdir. Arslan (2015); gezerek evde eğitim veren öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları incelemiş, düşük ücret, ulaşım sıkıntısı, ders materyallerinin yetersizliği, ev ortamının fiziki şartlarının uygunsuzluğu gibi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları ve bu durumun öğretmen verimliliğini azalttığını ifade etmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin evde eğitim hizmeti sunarken yaşadığı güçlükler ortaya konmuştur.

Diğer bir öneri olan kaynakların öğrencinin ihtiyaçlarına göre hazırlanması, engel alanına göre öğretmen rehberlerinin hazırlanması önerisidir. Müller (2004), evde eğitim alan özel gereksinimli bireylerin ebeveynlerinin önemli bir destek kaynağı olduğunu ve bu bağlamda ebeveynlerin internet tabanlı sistemlerle desteklenmelerinin önemini ortaya koymuştur. Ülke politikalarının bu aileleri destekleyici politikalar geliştirmesi ve eğitim olanaklarını arttırmaları gerektiğini, ifade etmiştir. Orhan ve Genç (2017), özel gereksinimi olan bireylerin ailelerinin yaşadığı güçlükleri incelediğinde; evde eğitim hizmetlerine ilişkin görüşlerine ilişkin engelli bireylere yapılacak evde eğitim hizmetinin kapsamının ve içeriğinin

genişletilmeli gerekliliğini vurgulamıştır. Susam, Demir, ve Şahin (2019), Evde eğitim hizmetinde görevli öğretmenlere teknolojik altyapıyı sunmak amacıyla ARGE çalışmaları yapılması, öğrencilerin evde eğitimde kullanılacak öğretim programlarının öğrenciye uygun olacak şekilde esnek hale getirilmesi konusunda iyileştirmeler yapılmasını önermektedir. Bu araştırma bulgularını destekler sonuçlar elde edilmiştir.

Son olarak katılımcılar evde eğitim veren öğretmenlerden oluşan bir ağ kurulması, web portalı hazırlanması, rehberlik öğretmeni ve okul danışmanı ile işbirliğinin artırılması ve sertifikalı öğretmenler ile akredite programların hazırlanması gibi öneriler sunmuşlardır. Smith (2016), online platformların ebeveynler tarafından kullanımında öğretmenlerin yönlendirici ve bilgilendirici olmaları gerektiğini sunmuştur. Müller (2004) ve Susam, Demir, ve Şahin (2019) benzer önerilerde bulunmuşlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Söz konusu araştırma evde eğitim alan engelli öğrencilere yönelik araştırmalar, ihtiyaç analizi ve eğitim programları yoluyla öğrenmede destek sunmak amacıyla Erasmus+ uluslararası “Evde Eğitim Gören Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitiminin Desteklenmesi (Supporting the Education of Students with Disabilities at Homeschooling-SESHOME)” proje kapsamında yapılmıştır. Söz konusu amaçlar doğrultusunda evde eğitim hizmetleri sunan öğretmenlerin süreç hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre evde eğitim hizmetlerinin teknik ve içerik olarak yönetmelikler çerçevesinde sunulmasında bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir. Eğitim sürecinde aile ile işbirliğinin önemi vurgulanmıştır. Kullanılan materyallerin geliştirilmesi ve online destek programlarının işlevselliği konusunda görüşler sunulmuştur.

Görüşleri alınan evde eğitim hizmeti sunan öğretmenler, verilen hizmetlerin kalitesinin artırılması için önerilerde bulunmuşlardır. Türkiye’de sunulan evde eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi için bu araştırma kapsamında sunulan bulgular göz önüne alınarak, MEB ve özel eğitim ve rehberlik hizmetleri genel müdürlüğü düzenlemeler yapabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, Y. (2014). Türkiye’de kitlesel bir eğitim topluluğu: Gezerek özel eğitim hizmeti veren öğretmenler ve sorunları (Batman Örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(4), 139-153. 02/03/2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuefad/issue/34992/388274> adresinden erişilmiştir.
- Aslan, A. (2017). *Evde eğitim hizmetlerinde yer alan öğretmen, veli ve yetkililerin evde eğitim hizmetlerine yönelik görüşleri*. Yüksek lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı. 15/03/2020 tarihinde <https://acikerisim.agri.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12501/627/Tam%20Metin/Full%20Text?sequence=1&isAllowed=y> adresinden erişilmiştir.
- Bartnikowska, U., ve Antoszewska, B. (2017). Children with special educational needs (SEN) in the Polish education system. *International Journal of Psycho-Educational Sciences*, 6(3), 100. 28/04/2020 tarihinde <https://www.journals.lapub.co.uk/index.php/IJPES/article/view/184> adresinden erişilmiştir.
- Battalova A. (2018). Interrupted trajectory: The experiences of disability and homeschooling in post-soviet russia. In: Silova I., Piattoeva N., Millei Z. (eds) *Childhood and Schooling in (Post)Socialist Societies*. Palgrave Macmillan, Cham. 24/03/2020 tarihinde https://doi.org/10.1007/978-3-319-62791-5_9 adresinden erişilmiştir.
- Cheng, A., Tuchman, S. ve Wolf, P.J. (2016) Homeschool Parents and Satisfaction with Special Education Services, *Journal of School Choice*, 10(3), 381-398, DOI: 10.1080/15582159.2016.1202076 20/04/2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Chu, S. (2014). Perspectives of teachers and parents of chinese american students with disabilities about their home–school communication. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*. 58(4), 237-248. 06/03/2020 tarihinde <https://doi.org/10.1080/1045988X.2013.809685> adresinden erişilmiştir.
- Cook, K., Bennett, K., Lane, J., & Mataras, T. (2013). Beyond the brick walls: Homeschooling students with special needs. Research, Advocacy, and Practice: For Complex and Chronic Conditions. *A Journal for Physical, Health, and Multiple Disabilities*, 32(2), 98-111. 06/03/2020 tarihinde <https://doi.org/10.14434/pders.v32i2.12997> adresinden erişilmiştir.
- Delaney, A. G. (2014). *Perspectives of parents of students with disabilities toward public and homeschool learning environments*. Doctoral Dessertations. Walden University. 06/03/2020 tarihinde <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations> adresinden erişilmiştir.
- Epstein, M.H., Munk, D.D., Bursuck, W.D., Polloway, E.A. ve Jayanthi, M. (1999). Strategies for improving home-school communication about homework for students

- with disabilities. *The Journal of Special Education*. 33(3), 166-176. 28/04/2020 tarihinde <https://doi.org/10.1177/002246699903300304> adresinden erişilmiştir.
- Feldman, H. (2014). *Examination of state requirements and parental perceptions regarding physical education for homeschooled students with disabilities*. Thesis master of science degree. College of Science and Health Adapted Physical Education. University Of Wisconsin-La Crosse. 24/04/2020 tarihinde <https://minds.wisconsin.edu/handle/1793/70137> adresinden erişilmiştir.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33,135-145. 02/03/2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/hunefd/issue/7805/102347> adresinden erişilmiştir.
- Hurlbutt, K. (2012). Special education teachers' perceptions and beliefs regarding homeschooling children with autism spectrum disorders. *Home School Researcher*. 27(1), 1-9. 16/03/2020 tarihinde <https://eric.ed.gov/?id=ED540710> adresinden erişilmiştir.
- Isenberg, J. (2007). What have we learned about home schooling? *Peabody Journal Of Education*, 82(2-3), 387-409. 16/03/2020 tarihinde <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01619560701312996> adresinden erişilmiştir.
- Kara, B. (2017). Dünyada ve Türkiye’de zihinsel engellilerde eğitim. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 61, 277-288. 16/03/2020 tarihinde <https://jasstudies.com/DergiTamDetay.aspx?ID=7076> adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Evde ve Hastanede Eğitim Hizmetleri Yönergesi. (2010). *Tebliğler Dergisi*, 2629. 15/11/2019 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/02031840_evde_hastanede_egitim_hiz_yonergesi.pdf adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2006). T.C. *Resmi Gazete*, 26184. 15/11/2019 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/mevzuat/Ozel_Egitim_Hizmetleri_Yonetmeli_gon.pdf adresinden erişilmiştir.
- Müller, E. (2004). *Home Schooling Students with Disabilities - A Policy Analysis*. Alexandria, VA: NASDSE. 16/03/2020 tarihinde <http://www.nasdse.org/forum.htm> adresinden erişilmiştir.
- Orhan, S. ve Genç, K.G. (2017). Sosyal Bir hak olarak engelli bireylerin eğitim hakkı: Engelli bireylerin eğitiminde yaşanan problemlerin beş ilçe bazında Sakarya ilinde incelenmesi. Özdemir, M.Ç. (Ed). *Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme yazılar*. 153-190, Sakarya Yayıncılık, Sakarya. 16/03/2020 tarihinde www.googleakademik.com aracılığıyla erişilmiştir.

- Pavlidis, M. (2004). Homeschooling children with disabilities: balancing freedom and responsibility. Review of disability studies. *An International Journal*, 2(2). 16/03/2020 tarihinde <http://hdl.handle.net/10125/58165> adresinden erişilmiştir.
- SESHOME, (2018). Supporting the Education of Students with Disabilities at Homeschooling-(SESHOME). 09/11/2019 tarihinde <http://www.seshome.org/> adresinden erişilmiştir.
- Smith, S.J., Burdette, P. J., Cheatham, G.A. ve Harvey, S.P. (2016). Parental role and support for online learning of students with disabilities: A paradigm shift. *Journal of Special Education Leadership*, 29(2), 101-112. 20/04/2020 tarihinde <https://eric.ed.gov/?id=EJ1118423> adresinden erişilmiştir.
- Simmons, C.A., Campbell, J.M. (2019). Homeschool Decision-Making and Evidence-Based Practice for Children with Autism Spectrum Disorder. *J Dev Phys Disabil* 31, 329–346. 20/04/2020 tarihinde <https://doi.org/10.1007/s10882-018-9643-8> adresinden erişilmiştir.
- Stoudt, P.K. (2012). *Accommodations in homeschool settings for childrenWith special education needs*. Doctoral Dessertations. Liberty University, Lynchburg, VA. 20/04/2020 tarihinde <https://digitalcommons.liberty.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1544&context=doctoral> adresinden erişilmiştir.
- Susam, B , Demir, M ve Şahin, Ç . (2019). Evde eğitim uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi* , 5 (2) , 163-171 . 16/03/2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/ekuat/issue/47044/591516> adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, N., Talas, S., Yazıcı, L., Nural, H., Çelebi, İ., Çetin, K., Acet, Ö., Pelitli, Ü. ve Çaylak, M. (2015). Evde eğitim alan öğrencilerin eğitim süreçlerinin değerlendirilmesi (TOKAT ili örneği). *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*,1(1),33-52. 16/03/2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/ekuat/issue/25920/273150> adresinden erişilmiştir.

Creative Commons licensing terms

Authors will retain the copyright of their published articles agreeing that a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) terms will be applied to their work. Under the terms of this license, no permission is required from the author(s) or publisher for members of the community to copy, distribute, transmit or adapt the article content, providing a proper, prominent and unambiguous attribution to the authors in a manner that makes clear that the materials are being reused under permission of a Creative Commons License. Views, opinions and conclusions expressed in this research article are views, opinions and conclusions of the author(s). Atlas Publication and Turkish Special Education Journal:International Research shall not be responsible or answerable for any loss, damage or liability caused in relation to/arising out of conflict of interests, copyright violations and inappropriate or inaccurate use of any kind content related or integrated on the research work. All the published works are meeting the Atlas Publishing requirements and can be freely accessed, shared, modified, distributed and used in educational, commercial and non- commercial purposes under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).